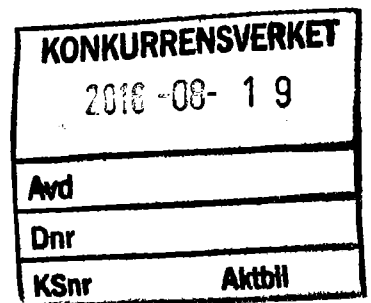

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN
Ann-Louise Jonsson

DOM
2016-08-19
Meddelad i Falun

Mål nr
2397-16, 2543--2551-16

SÖKANDE

Arkitektkopia AB, 556072-1127
Box 11093
161 11 Bromma

MOTPARTER

1. Kommunalförbundet Inköp Gävleborg, 222000-2311 (mål nr 2397-16)
826 80 Söderhamn
2. BORAB, 556223-4863 (mål nr 2543-16)
3. Gästrike Vatten AB, 556751-1661 (mål nr 2544-16)
4. Gavlefastigheter Gävle kommun AB, 556009-9581 (mål nr 2545-16)
5. Gästrike Räddningstjänstförbund, 222000-0778 (mål nr 2546-16)
6. Gävle Hamn AB, 556379-8619 (mål nr 2547-16)
7. Ockelbogårdar Aktiebolag, 556528-6068 (mål nr 2548-16)
8. Region Gävleborg, 222000-1263 (mål nr 2549-16)
9. Folktandvården Gävleborg AB, 556702-1836 (mål nr 2550-16)
10. Kommunalförbundet Södra Hälsingland, 222000-2543 (mål nr 2551-16)

Ombud för 2-10:

Kommunalförbundet Inköp Gävleborg, 222000-2311
826 80 Söderhamn

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Arkitektkopia AB:s ansökan om överprövning.

Dok.Id 171158

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 45 S-791 21 Falun	Kullen 4	023-383 00 00 E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se www.forvaltningsrattenifalun.domstol.se	023-383 00 80	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Kommunalförbundet Inköp Gävleborg genomför en upphandling av ramavtal avseende tryckeritjänster uppdelat i delområdena Gästrikland och Hälsingland (Tryckeritjänster – Digitaltryck 5713). Inköp Gävleborg upphandlar i egenskap av upphandlande myndighet för de till förbundet anslutna kommunerna och som ombud för de i domshuvudet angivna motparterna. Upphandlingen genomförs enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). Med ändring av tilldelningsbeslut den 9 maj 2016 fattades samma dag ett nytt tilldelningsbeslut varvid Gävle Offset AB (Offset), Bok & Tryck Andersson AB (Bok & Tryck) och Reklamab, Hälsinglands Reklamproduktion AB (Reklamab) tilldelades ramavtalet. Beslutet meddelades den 30 maj 2016.

Arkitektkopia AB ansöker om överprövning såvitt avser delområde Gästrikland och yrkar att upphandlingen ska rättas på så sätt att en ny anbudsutvärdering genomförs varvid anbuderna från Offset, Bok & Tryck och Reklamab inte ska ingå. Som grunder för ansökan anförs i korthet att Bok & Tryck och Reklamab vare sig uppfyller de obligatoriska miljökraven i upphandlingen eller obligatoriska krav avseende geografisk närvaro. Arkitektkopia har lidit eller riskerat att lida skada eftersom bolaget haft ett av de tre lägsta utvärderingspriserna och tilldelats kontrakt för det fall Bok & Trycks och Reklamabs anbud rätteligen hade förkastats.

De upphandlande myndigheterna bestrider bifall till ansökan.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET*Utgångspunkter för förvaltningsrättens prövning*

I mål om överprövning enligt LOU gäller som huvudprincip att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart och tydligt sätt anger vilka omständigheter denne grundar sin talan på (RÅ 2009 ref. 69).

Förvaltningsrätten har således att pröva om det på grundval av vad Arkitektkopia anfört är visat att de upphandlande myndigheterna har brutit mot någon av de grundläggande principerna eller någon annan bestämmelse i LOU och att detta medfört att Arkitektkopia lidit eller kan komma att lida skada (16 kap. 6 § LOU). De grundläggande principerna innebär att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt, genomföra upphandlingar på ett öppet sätt samt iaktta principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet (1 kap. 9 § LOU).

Krav avseende geografisk närvaro

I förfrågningsunderlaget anges följande:

1.5 Delad leverans

1.5 Delad leverans

Upphandlingen delas upp i två delområden. Anbud kan lämnas på båda eller enbart ett område, geografisk närvaro i det område som lämnas krävs.

Tre leverantörer kommer att antas per delområde.

För de produkter som är prissatta i prislistan gäller Dynamisk rangordning. Dvs pris i prisbilaga i kombination med aktuellt behov. Beställaren avgör vilken leverantör som bäst uppfyller uppdraget. Kan den först tillfrågade inte ta sig an uppdraget går frågan vidare till nästa leverantör osv.

För produkter som inte finns prissatta ska en förnyad konkurrensutsättning göras.

4.4 Beställning och tillgänglighet Gästrikland

Anbudsgivaren skall tillhandahålla bemanning och nås på telefon under normal kontorstid (vardagar 08:00-17:00 CET). All personal i kundtjänsten ska kunna skriva/tala svenska

Beställaren skall kunna lägga beställningar via telefon, web e-post samt beställarens inköpssystem. Orderbekräftelsen skall alltid innehålla uppgifter som totalpris, leveransdag samt offert/beställningsnummer om inget annat överenskommit.

För att möjliggöra snabba leveranser dvs beställning och leverans samma dag ska anbudsgivaren vara närvarande inom det geografiska området där anbud lämnas.

Ange i kommentarsfältet var ni har er geografiska närvaro

Svarsalternativ	Värde
Kravet uppfylls:	

Anbudet från Bok & Tryck

Arkitektkopia gör gällande att Bok & Tryck inte uppfyller ställda krav avseende geografisk närvaro och framför bl.a. följande. Bok & Tryck har sin verksamhet i Hälsingland och avståndet till beställarna uppgår till 10 mil. Bolaget har ingen egen närvaro i Gästrikland, utan avser att använda underleverantörer för att uppfylla kravet. Bok & Tryck anger i anbudet inte vilka företags kapacitet som åberopas eller om underleverantörerna är närvarande i det geografiska området, dvs. i Gästrikland. Vid anbudets inlämnande hade bolaget inga underleverantörer i Gästrikland. Än mindre finns något åtagande bifogat anbudet.

De upphandlande myndigheterna gör för sin del gällande att kravet på geografisk närvaro uppfylls av Bok & Tryck och framför bl.a. följande. I förfrågningsunderlaget finns inget krav på att leveranser ska ske inom en timme. Hur leverantören löser leverans samma dag som beställningen är gjord är upp till denne. Om leverantören under avtalets gång inte skulle uppfylla detta blir det fråga om kontraktsbrott. Det finns i dagsläget inte skäl att säga att Bok & Tryck inte kommer att klara av att leverera enligt förfrågan.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Av utredningen i målen framgår att de upphandlande myndigheterna i "Frågor och svar" den 30 mars 2016 uppgett bl.a. följande på frågan om vad som räknas som närvaro inom det geografiska området: "Det är egen närvaro i de delområden som är angivna i upphandlingen eller närvaro via underleverantörer eller samarbete med andra leverantörer i det geografiska området som godkänns.". De upphandlande myndigheterna har även dessförinnan, inom ramen för frågor och svar, upplyst om att närvaro via underleverantörer eller samarbete med andra leverantörer på orten accepteras (svar på fråga 4 och 13). Såvitt förvaltningsrätten kunnat se ställer förfrågningsunderlaget inga krav på att anbudsgivare ska redovisa vilka eventuella underleverantörer

som avses användas. Det kan inte heller utläsas några krav på att anbudsgivare i anbudet ska ge in ett skriftligt åtagande från åberopade underleverantörer på det sätt som gäller för det fall en leverantör behöver åberopa andra företags kapacitet för att nå upp till krav som är kopplade till leverantörens tekniska och yrkesmässiga kapacitet (jfr 11 kap. 12 § LOU).

Förvaltningsrätten konstaterar att Bok & Tryck i anbudet har kryssat i rutan för att kravet enligt punkten 4.4 uppfylls. Bok & Tryck har vidare i kommentar till det aktuella kravet angett bl.a. följande: ”Vår produktionsanläggning finns i Bollnäs men vi har även kundmottagning samt enklare printproduktion i Söderhamn. Vi når därför snabbt kunder i hela länet för att gå igenom arbeten med tidplaner och pappersprover etc. En av våra projektledare/kontaktpersoner är bosatt i Gävle och befinner sig där dagligen vilket underlättar vid kundbesök och snabba leveranser i södra delen av länet. Vi är dessutom antagen leverantör i offsetavtalet och avtalad leverantör för ”print on demand” vilket medför att vi levererar trycksaker dagligen i hela regionen.”.

Enligt förvaltningsrättens bedömning har det inte framkommit några konkreta omständigheter som talar för att Bok & Tryck trots vad som anges i anbudet inte kommer att kunna fullgöra avtalet med avseende på leveranstider. Enligt förvaltningsrättens mening har de upphandlande myndigheterna haft fog för sin bedömning att Bok & Tryck uppfyller kravet på leveranser i den mening som föreskrivs i punkten 4.4. Det har således inte funnits skäl för de upphandlande myndigheterna att utesluta anbudet från Bok & Tryck på den av Arkitektkopia åberopade grunden.

Anbudet från Reklamab

Arkitektkopia gör gällande att inte heller Reklamab uppfyller kraven avseende geografisk närvaro och framför bl.a. följande. Reklamab har sin verksamhet i Edsbyn i Hälsingland och avståndet till beställarna uppgår till 12

mil. Bolaget har ingen egen närvaro i Gästrikland, utan avser att använda underleverantörer för att uppfylla kravet. Reklamab anger i anbudet inte vilka företags kapacitet som åberopas eller om underleverantörerna är närvarande i det geografiska området, dvs. i Gästrikland. Något åtagande finns inte heller bifogat anbudet.

De upphandlande myndigheterna gör för sin del gällande att kravet på geografisk närvaro uppfylls av Reklamab och framför bl.a. följande. Reklamab har på fråga uppgett att de i samarbete med annan leverantör har en filial i Teknikparken i Gävle där de kan uppfylla kraven på rådgivning och konsultation på plats. Reklamab har fått besked från KONEO om att det bolaget kan hjälpa till med tryck för det fall Reklamab skulle få stopp i någon av sina maskiner. Det saknas anledning att ifrågasätta dessa uppgifter.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Som konstaterats ovan, har de upphandlande myndigheterna under anbuds tiden upplyst om att närvaro via underleverantörer eller samarbete med andra leverantörer i det geografiska området godkänns ("Frågor och svar", fråga 4, 13 och 22). Såvitt förvaltningsrätten kunnat se ställer förfrågningsunderlaget inga krav på att anbudsgivare ska redovisa vilka eventuella underleverantörer som avses användas. Det kan inte heller utläsas några krav på att anbudsgivare i anbudet ska ge in ett skriftligt åtagande från åberopade underleverantörer på det sätt som gäller för det fall en leverantör behöver åberopa andra företags kapacitet för att nå upp till krav som är kopplade till leverantörens tekniska och yrkesmässiga kapacitet (jfr 11 kap. 12 § LOU).

Förvaltningsrätten konstaterar att Reklamab i anbudet har kryssat i rutan för att kravet enligt punkten 4.4 uppfylls. Reklamab har vidare i kommentar till det aktuella kravet angett bl.a. att Reklamab finns i Edsbyn, att bolaget an-

vänder sig av underleverantörer inom Gävle kommun samt att leveranser kan ske till Gävle inom efterfrågade tider.

Enligt förvaltningsrättens bedömning har det inte framkommit några konkreta omständigheter som talar för att Reklamab, trots vad som anges i anbudet, inte kommer att kunna fullgöra avtalet med avseende på leveranstider. Enligt förvaltningsrättens mening har de upphandlande myndigheterna haft fog för sin bedömning att Reklamab uppfyller kravet på leveranser i den mening som föreskrivs i punkten 4.4. Det har således inte funnits skäl för de upphandlande myndigheterna att utesluta anbudet från Reklamab på den av Arkitektkopia åberopade grunden.

Miljökrav

I förfrågningsunderlaget anges följande:

4.25 Miljökrav:

Anbudsgivaren skall uppfylla kriterierna för Nordisk miljömärkning Svanen, ISO14001 eller annan likvärdig miljömärkning. Bifoga till anbudet licens/certifikat för miljömärkning enligt Nordisk miljömärkning Svanen eller annan likvärdig miljömärkning genomförd av oberoende certifieringsorgan. Om licens för miljömärkning saknas, verifieras kravet genom verifierationer som visar att aktuella kriterier för Svanen eller annan likvärdig miljömärkning uppfylls. FSC-märkt papper eller likvärdigt ska kunna erbjudas beställaren vid efterfrågan.
Denna miljömärkning ska kostnadsfritt ingå i efterfrågade produkter.

Svarsalternativ	Värde
Kravet uppfylls:	

Anbudet från Bok & Tryck

Arkitektkopia gör gällande att Bok & Tryck inte uppfyller de ställda kraven avseende miljö och anför i denna del bl.a. följande. Bok & Tryck har inte bifogat någon miljöcertifiering till sitt anbud och har inte heller bifogat någon verifieration som visar att man uppfyller miljökravet i punkten 4.25. En intern miljöpolicy har bifogats, men i övrigt ingen handling som visar att bolaget erhållit miljömärkning av ett oberoende certifieringsorgan. Det fak-

tum att Bok & Tryck använder Svanen-märkt papper säger ingenting om miljövänligheten i bolagets tillverkning med avseende på de parametrar som Svanen-märkningen ställer krav på såsom energiförbrukning, kemikaliehantering och återvinning. Svanen skiljer inte på papper och tryck, utan det är trycksaken – dvs. tryck och papper tillsammans i en tillverkningsprocess – som ska uppfylla kriterierna. Bok & Tryck uppger i anbudet uttryckligen att bolaget inte är licenserade och att bolaget därför inte kan tillhandahålla FSC- eller PEFC-märkt papper, vilket också är ett krav enligt punkt 4.25.

De upphandlande myndigheterna gör för sin del gällande att kraven enligt punkten 4.25 uppfylls av Bok & Tryck och framför i denna del bl.a. följande. Bolaget har visserligen inte lämnat någon licens eller certifikat från oberoende certifieringsorgan, men de upphandlande myndigheterna har tolkat bolagets interna miljöpolicy som verifikation på att kravet uppfylls. Bok & Tryck anger i anbudet att FSC-märkt papper kan erbjudas, men inte märkta trycksaker med FSC eller PEFC. Eftersom kravet är att FSC-märkt papper eller likvärdigt ska kunna erbjudas vid efterfrågan anses kravet vara uppfyllt.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Förvaltningsrätten konstaterar att Bok & Tryck i anbudet har kryssat i rutan för att miljökraven enligt punkten 4.25 uppfylls. I kommentar till det aktuella kravet har bolaget vidare angett att man säkerställer detta genom att ”arbeta enligt bifogade rutiner hämtade ur vår verksamhetsmanual”. Bok & Tryck har vidare hänvisat till och gett in bl.a. dokumenten 1.1.1 Kvalitets- och miljöpolicy och 1.5 Miljöstyrning. I målen har framkommit att Bok & Tryck inte innehar någon licens för Nordisk miljömärkning Svanen eller annan tredjepartscertifiering såsom ISO 14001. Såsom punkten 4.25 är formulerad, kan det enligt förvaltningsrättens mening inte heller inläsas något krav på att dokumentationen ska vara kontrollerad eller på annat sätt säker-

ställd av tredje part. Det noteras vidare att ISO 14001-standarden inte i sig ställer några miljökrav på ett företag eller dess produkter, utan att företaget ställer de krav som gäller i miljöledningssystemet på sig självt. Mot denna bakgrund får begreppet ”verifikation” rimligen förstås som att internt upprättad dokumentation gällande miljömärkning/miljöarbete får godtas. Enligt förvaltningsrättens mening har de upphandlande myndigheterna haft fog för sin bedömning att Bok & Tryck uppfyller de miljökrav som ställs i punkten 4.25 genom de handlingarna som getts in med anbudet. I dokumentet 1.5 Miljöstyrning anges bl.a. att Bok & Tryck får märka trycksaken med ”Denna trycksak är producerad på FSC-/PEFC-märkt papper” och att bolaget beställer papperet som FSC/PEFC om det inte är standard för det fall kunden vill ha detta i skrift på sin trycksak. Förvaltningsrätten anser att det därmed framgår att Bok & Tryck har möjlighet att erbjuda FSC-märkt papper eller likvärdigt och att kravet även i denna del är uppfyllt. Arkitektkopia har således inte visat att det funnits skäl för de upphandlande myndigheterna att utesluta anbudet från Bok & Tryck på den åberopade grunden.

Anbudet från Reklamab

Arkitektkopia gör gällande att inte heller Reklamab uppfyller miljökraven enligt punkten 4.25 och pekar på bl.a. följande. Reklamab har inte bifogat någon licens, certifikat eller någon annan handling som visar att bolaget erhållit en miljömärkning av ett oberoende certifieringsorgan. Reklamab har inte heller redovisat någon miljöpolicy. Reklamab har i anbudet hänvisat till ”Nordisk miljömärkning Svanens webbportal” och att bolaget självt gjort en poängberäkning där. ”My Swan Account” är endast ett verktyg för att arbeta med sin ansökan om att erhålla licens. Syftet med kravet måste rimligtvis vara att de upphandlande myndigheterna ska få en bekräftelse från tredje part på att leverantören uppfyller miljökravet. Reklamabs egenhändiga poängberäkning säger ingenting annat än att bolaget självt har fyllt i vissa parametrar i Svanens webbaserade ansökningshjälp. Enligt miljöhandläggare vid Miljömärkning Sverige AB är Reklamabs användning av den egenhän-

dig ifyllda informationen oacceptabel och siffrorna i webbformuläret är enligt denne irrelevanta och vilseledande eftersom de inte på något sätt verifieras av Svanen. Reklamab uppfyller således inte kravet och borde rätteligen ha förkastats.

De upphandlande myndigheterna gör för sin del gällande att miljökraven uppfylls av Reklamab och framför bl.a. följande. Reklamab har visserligen inte lämnat någon licens eller certifikat på att kravet uppfylls, men poängberäkningen i Nordisk poängberäkning av Svanens webbportal har tolkats som verifikation för att bolaget uppfyller kraven för efterfrågad märkning.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Förvaltningsrätten konstaterar att Reklamab i anbudet har kryssat i rutan för att miljökraven enligt punkten 4.25 uppfylls. I kommentar till det aktuella kravet har bolaget vidare angett att verifikationer gjorda under 2015 bifogas som visar att bolaget uppfyller kraven för Svanen. I den aktuella bilagan anges att Reklamab har utfört en sammanställning och poängberäkning i Nordisk miljömärkning Svanens webbportal som verifierar att bolaget uppfyller kraven enligt Svanens kriterier. Sammanställningen finns bifogad anbudet. Såsom punkten 4.25 är formulerad, kan det enligt förvaltningsrättens mening inte utläsas något krav på att verifikationer ska vara kontrollerade eller på annat sätt säkerställda av tredje part. Mot denna bakgrund gör förvaltningsrätten bedömningen att de upphandlande myndigheterna har haft fog för sin bedömning att Reklamab uppfyller de miljökrav som ställs i punkten 4.25 genom de handlingar som getts in med anbudet. Akitektkopia har således inte visat att det funnits skäl för de upphandlande myndigheterna att utesluta anbudet från Reklamab på den åberopade grunden.

Övriga invändningar

Arkitektkopia yrkar i ansökan om överprövning att även anbudet från Offset ska uteslutas från vidare utvärdering. Förvaltningsrätten konstaterar emellertid att Arkitektkopia inte har framfört några som helst omständigheter till stöd för sin talan i denna del och att det därmed inte är visat att de upphandlande myndigheterna har brutit mot de grundläggande principerna eller någon annan bestämmelse i LOU vid prövningen av Offsets anbud.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1 C LOU).

Karin Forslund Johansson
rådman

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Om Ni vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska Ni skriva till Kammarrätten i Sundsvall. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafteon, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.